

КОРУПЦИЯ И ПРОМИГРАНТСКИ ЛОБИЗЪМ В ЕВРОПА

проф. д-р Николай РАДУЛОВ,
Нов български университет

Prof. Nikolay RADULOV, PhD
New Bulgarian University

Резюме: Докладът анализира връзките между корупцията и промигрантския лобизъм в Европа, като демонстрира корелации с лобизма, организираната престъпност и тероризма. Като резултат на анализа, предлага и подходи, насочени към противодействие на високоорганизираната престъпност и тероризма.

Ключови думи: корупция, промигрантски лобизъм, Европа, престъпност, тероризъм.

Summary: The report analyzes the connections between corruption and pro-migrant lobbying in Europe by showing correlations with lobbying, organized crime and terrorism. Following the conclusions of the analysis, the report offers approaches aimed at countering highly organized crime and terrorism.

Keywords: corruption, pro-migrant lobbying, Europe, crime, terrorism.

Съвременната ситуация представя пред нас променяща се парадигма на сигурност. Срастването на престъпността, корупцията, лобизма и тероризма довежда до нарастваща заплаха за глобалната сигурност. Формира се интегрирана престъпна култура на базата на: откраднати технологии и иновации, обмен на престъпен опит между двата типа групи, използване на комбинация от законни и престъпни методи на финансиране от мафиотски тип, което укрепва връзката между престъпността и корупцията. Съвременните средства за комуникация усилват потенциал за глобална дейност и действия на малки регионални престъпни и терористични формирования.

Новият интегриран подход предполага разширени връзки с наркотрафика и наркоразпространението, отвлечането, търговията с хора и органи, контрабандата с оръжия. Корупцията подпомага развитието на стабилен черен пазар в проблемните точки по целия свят. На такива места терористите често се занимават с наркотрафик¹, контрабанда, проституция, изнудване, рекет, отвлечане на хора², пране на пари, често комбинирайки законни и незаконни дейности, характерни за класическия мафиотски модел. Хибридни (смесени по състав или действия) терористични групи умело ползват несилнови методи и социалните мрежи³, за да получат местна поддръжка и вербуват

¹ *Финансирането на терористична дейност от приходи от трафик на наркотици се превърна в обикновено явление. Нараства броят на наркодържащи и наркоубеждащи, свързани с терористични групи в Западна Африка. Превратът в Гвинея Бисау през 2012 г. бе предизвикан от преразпределяне на пазара на наркотици.*

² *От 2002 г. съществува трайна тенденция на увеличение броя на отвлечени лица от ислямистки групи.*

³ *Такива методи на използване на социалните мрежи са прототип на самоорганизация и вербовка, използвани от съвременните криминално-терористични хибридни групи. За разлика от процеса на радикализация чрез форуми и чатове, мобилизацията чрез Туитър или аналогични мрежи е относително спонтанна и поради това противодействието е много сложно.*

съмишленици. Характерен пример е ИД, непрекъснато качваща видеоклипове в „Ю Тيوب“.

За илюстриране на връзките между корупция, лобизъм, мигрантски потоци, организирана престъпност, нека разгледаме следните проблеми:

Тероризъм и организирана престъпност. Организираната престъпност е антипод на нормалното, като съществува заедно с него, пронизвайки го и взаимодействайки си с него. При това влиянието е взаимно, затова характерът на организираната престъпност постоянно се изменя, появяват се нови свойства, налице е еволюция, целяща по-голяма безопасност на организациите и натрупване на максимални криминални печалби. Организираната престъпност представлява сложна социална конструкция с високи адаптивни и самозащитни способности.

В началото на 90-те години стана видна тенденция към проникване една в друга на организираната престъпност и тероризма. Тази симбиоза е обусловена от качествените им характеристики. От една страна лидерите и участниците в организираната престъпност са заинтересовани от разширяването на тероризма като съпътстващо я социално явление. От друга – организираната престъпност създава система на собствена безопасност и силово въздействие, която включва в себе си терористични формирования. При това лидерите на организираната престъпност си обезпечават идеологическа база за действие срещу властта и правоохранителните органи, като парализират възможностите им за противодействие. Основната цел на организираната престъпност е получаване на максимално възможната печалба. Постепенно схемите и механизмите за получаване на престъпни доходи се усложнява, което силно затруднява разпознаването на признаците на престъпления и събирането на доказателства за осъждане на престъпниците. Значителни финансови средства, получени по престъпен начин, на свой ред стават финансов инструмент за възпроизводство на престъпност, водеща до нови печалби. В процеса на натрупване на материален и финансов потенциал ръководителите на организациите започват да проявяват стремеж към властово въздействие. Това довежда до появата на специални подразделения и групи, способни на терористически прояви от политически и религиозен характер. Използването на тероризма представлява повишена опасност от страна на организираната престъпност, реална заплаха за гражданската и държавната сигурност.

По този начин проявяването на едни или други черти на организирана престъпност е неизбежно. Поради спецификата на своята дейност и тероризмът, и организираната престъпност не могат да функционират в аморфен вид, стремежът им е към качествена и ефективна форма на съществуване и действие, характерна за държавния механизъм (вж. Ислямска държава – халифат) и достатъчно бързо придобиват организационна структура и оптимална йерархия в процеса на действие.

В основата на взаимовръзката на тероризма и организираната престъпност лежат процеси на придвижване и преразпределение на огромни криминални капитали. Финансирането на терористични организации обезпечава две нива на потребности: операционни и организационни. Операционните се отнасят за ежедневните разходи и платежи. Организационните – придобиване на оръжие, придобиване на информация, привличане на нови членове, изграждане и поддържане на йерархична структура,

изплащане възнаграждения на членове, финансова помощ на близките на загинали терористи. Финансирането може да бъде от легални или нелегални приходи. Самото финансиране на тероризма представлява престъпление.

Според източника на финансиране различаваме вътрешно (собствено) и външно финансиране. Дълго време най-разпространената форма на финансиране на тероризма беше външната. Различни държавни или частни структури стават източник на предаване на средства на терористичните организации за постигане на техните цели. Активна роля дълго време играеха някои арабски държави – т. нар. държавни спонсори на тероризма. След 11.09.2001 г. финансовите активи на евентуалните спонсори бяха поставени под строг контрол и наблюдение, така че прякото получаване на такива средства е невъзможно днес. Вътрешното финансиране има място, когато самата терористична организация или членовете ѝ печелят средства за осъществяване на терористична дейност. Такова самофинансиране се получава чрез *високо доходна престъпна дейност като трафик на наркотици, хора, оръжия, грабежи и пр.* За дейността по самофинансиране са характерни следните черти: наличие на програма за дейност, ясна организационно-функционална структура, конспирация, осъществяване на дейност по планиране на финансирането на терористични актове и на самата терористична организация, връзка с криминалните структури. Поради необходимостта от провеждане на финансови операции произтича специализация и обособяване на финансово-икономически функции. Това може да се наблюдава в големите терористични организации; наличието на обособени финансови функции предопределят съществуването на финансови органи. Финансовите изгоди се изразяват не само в създаване на парична основа на терористическата дейност, но и получаване на други материални блага и привилегии. Типичен пример е получаване на привилегии чрез легално лобиране на закони, лобиране на интересите на терористични организации пред правителства и международни организации.

Особено е важно да се отбележи съществуването на престъпни организации, реализиращи дейност на терористични организации и осъществяване на терористични актове като средство за получаване на криминална печалба, но като правило не преследващи политическа цел.

Икономически причини за участието на организираната престъпност в терористични организации

Елемент от финансирането на тероризма е икономическата заинтересованост на членовете на терористичните организации. Възможни са корисни мотиви за извършване на терористични актове, те могат да надделят над идейните или да се преплитат с тях. Обикновените терористи получават ежемесечна заплата, това подхранва състава им. Особено очевидно е това при анализ на състава и мотивацията на бойците от ИД. Семейство на убития боец или шахида получава задължително парична компенсация.

При анализиране на дейността на транснационалните престъпни организации неизбежно възникват въпросите за възможното използване тактиката на терор и връзката с терористичните организации. Независимо от това, че престъпните организации често прибегват към терор и сключват изгодни за тях съюзи с терористите,

очевидно е, че целите им не винаги съвпадат с целите на терористите. Транснационалните престъпни организации прибягват до терор, само за да създадат благоприятни условия за престъпните си дейности и предприятия. Принципиално са готови да работят в рамките на съществуващата система, докато това е възможно и изгодно. Ако може да се говори за преследване на някакви политически цели, то това са по-скоро стремежи, насочени към конкретни политики в областта на законността, а не представляват част от усилията по свалянето на съществуващи властови структури, които до голяма степен те вече са корумпирани. Терористите, напротив, преследват политически цели, често насочени към изменение на статуквото на държавно или на международно ниво. В престъпната дейност – напр. трафик и търговия с наркотици или оръжие, терористичните групи участват по принцип с цел придобиване на средства за по-ефективно изпълнение на своите политически задачи. Днес, независимо че средствата и целите на престъпните и терористичните организации са различни, все повече се проявява тенденцията към сливането им, която е възможно да стане изключително опасна и необратима.

Съвременните престъпни организации пряко използват инструмента на терора за постигане на целите си. Те установяват преки контакти с такива групи и организации, които използват тактиката на масово насилие за политически цели.

Фактор, водещ до сливането на международния тероризъм с международната престъпност, е променената политическа обстановка. След Студената война международният тероризъм изгуби значителна част от покровителството, с което се ползваше в миналото, но не загуби влиянието си. Според доклад на ФБР, тези държави, които поддържат тероризма, все по-малко проявяват желание да бъдат съпричастни към терористични актове и все повече страни се стараят да не попадат сред критериите, които могат да ги включат в списъка на поддържащите тероризма държави. Доколкото терористичните организации се сблъскват с отслабване на правителствената финансова поддръжка, те все повече се насочват към престъпните организации и към чисто престъпна дейност в качеството на алтернативен източник на средства. Поради това сделките по предоставяне на оръжие в замяна на незаконна продукция или услуги вероятно ще зачестяват. Със сигурност терористичните групи ще се стремят към активно участие в престъпна дейност с цел придобиване на средства за самофинансиране на политическия тероризъм.

Доскоро обсъждането на проблема с организираната криминална терористична престъпност като висша форма на проява на организираната престъпност се свеждаше до традиционните аспекти на това явление. В последно време, във връзка с необходимостта от обща и частна превенция, по-голямо внимание се отделя на факторите, способстващи развитието на тероризма. Към тях на първо място се отнася материалното обезпечаване на терористичната дейност. Съотнасянето на тероризма с икономическата престъпност включва елемента „икономически причини на политическия тероризъм“. Традиционните начини за срастване на престъпността и тероризма се крепят на връзките помежду им, разглеждани в три аспекта: глобален престъпен заговор, временни делови мрежи, процес на привличане и придобиване на терористични групи, като част от собствения престъпен ресурс. Корупцията привично се разглежда в качеството на фактор, съдействащ на организираните престъпни групи и

терористичните организации за бързо и безопасно постигане на целите им. Често границата между двата типа организации е в мотивацията – идеологическа, а не користна.

Нелегалната миграция и организираната престъпност – корелации

Незаконната международна миграция е съвкупност от обществени отношения, включващи процедури по подготовка – индивидуални или с помощта на организации, осъществяващи незаконна миграция – към незаконно придвижване на лице или лица чрез държавните граници на две или повече държави и по-нататъшното им инсталиране, което често води до придобиване от тях на нов правен статут. *Незаконната миграция представлява сериозна заплаха за националната сигурност. Тя създава опасност за жизнено важни интереси на личността, обществото и държавата, заплаха за територията, ценностите, културата.*

От особена важност е да се анализира икономическият аспект на проблема с незаконната миграция. Най-вече това касае положението на незаконните мигранти на пазара на труда.

Европейският пазар на труда в този момент силно зависи от чуждестранната работна сила, особено при някои видове професии, не изискващи висока квалификация. Трябва да се има предвид, обаче, че ниското ниво на подготовка на работниците, а съответно и качеството на труда представляват опасност за обществото – строителство, различни социални услуги и пр. При това незаконната миграция увеличава безработицата в приемащата държава. Често заплащането на труда на незаконните мигранти е значително по-ниско от тази, която получават местните жители, поради което те не могат да си намерят работа. Същевременно промишленото развитие на държавите изисква пресен приток на работна сила иззад граница, в това число и незаконна. Доколкото използването на труда на незаконните мигранти носи скрит характер, държавата не получава данъчни постъпления от него. От друга страна, икономиката на приемащата страна губи парични средства, които икономическите мигранти прехвърлят в страните на своя произход.

Най-голяма опасност обаче представлява незаконната миграция като фактор за нарастване на престъпността, в това число и на организираната. Масовото навлизане на чужди граждани и лица без гражданство (огромната част без документи) в отделните страни влече след себе си създаване на редица социални проблеми и заплахи от демографски характер, разширяване на мащабите на сенчестата икономика, усложняване ситуацията на пазара на труда, засилване на социалното напрежение и като следствие – усложняване и нарастване на криминалната ситуация.

Експертите по миграция твърдят, че по своята същност всяка разновидност на миграцията на население е *потенциално криминогенна*, доколкото мигрантите, попадайки в новите условия, изпитват естествени социално-битови и психологически затруднения, което влияе на повишената деликвентност на тази категория лица.

Анализът на наличните статистически данни по отношение на връзката между създаването на мигрантски общности и увеличаването на престъпността в отделните европейски държави показва, че нарастването на престъпността е от 10 до 20 % в

рамките на последния мигрантски период от средата на 2013 г., до края на 2015 г., съобразно нивото на концентрация в различните държави и някои техни региони.

От информацията, получена от специални служби на европейски държави и отразена в медиите, става ясно, че незаконната миграция (особено тази, свързана с военните събития в Близкия изток и Афганистан) престава да бъде хаотичен и неуправляем процес и се превръща във високо организирана дейност на официални, полуофициални, сенчести и открито криминални организации (подготовка в специални лагери, разработени маршрути, издадени карти, разработени сайтове с информация за по-лесно преминаване и места, които са удобни за преминаване и пр.), част от които са откровено свързани с терористична дейност, които получават огромна печалба от „прехвърлянето“ на хора и посредничество впоследствие при установяване в страната-приемник и устройване на работа.

Пресичайки границите между държавите, без да спазват установения правен ред, незаконните мигранти извършват деяния, криминализирани от почти всички държави в света. Обаче, имайки предвид връзката на незаконната миграция с организираната престъпност, трябва да се отчита и друг аспект. Една от най-сериозните заплахи на съвремието е установяването на международни връзки и контакти от страна на организираната престъпност, което придава на престъпните мрежи допълнителна гъвкавост, разширяване на територията на действие и възможност за контрол на цялостен престъпен технологичен цикъл – напр., от операция по създаване на наркотици до легализация на доходи, получени от тяхната продажба. Сред целенасочената дейност на международните престъпни организации важно място заема търговията с хора, в това число сексуалната експлоатация на жени и деца, както и на незаконен внос на мигранти. Миграционните вълни напълно поддържат тези изводи.

Трябва да се подчертае и анализира връзката на незаконната миграция с организираната престъпност. Увеличаването на броя на мигрантите обуславя повишаване на нивото на контрабандата, преди всичко на наркотиците, а така също и на насилствени престъпления на територията на приемащата страна. Престъпните организации организират канали за трафик на хора на територията на дадена страна, като получават заплащане за трансфера или печелят от резултата на експлоатацията (включително и сексуална) на внесените лица. Анализаторите отбелязват, че често официалното прикритие на дейността може да бъде оказване на туристически услуги, организация на обучение на чужденци, предоставяне на работа зад граница. Тези похвати на трафика на хора обаче бледнеят пред огромната мигрантска вълна, умело насочена към Европа и легендирана като бягство от военни действия. Липсата на документи за самоличност затруднява верификацията на подобна причина. Фактите обаче сочат, че по-малко от 20% от всички мигранти реално идват от територии, на които има действащи военни конфликти.

Нелегалните мигранти често се явяват доставчици на територията на Европа на наркотици и психотропни вещества, нараства и делът на участие в други престъпления. *При анализ на пътя на мигрантите до европейските държави отчетливо се вижда традиционния път на наркотиците – синтетични от Балканите към Близкия изток, естествени от Афганистан, Иран, Ирак – към Европа.* Факт, отразен в статистиката на

Евростат е, че 18 % от мигрантите са от Афганистан, 8% от Албания, над 20% са лица от различни държави на африканския континент.⁴

Според немския вестник Ди Велт, Берлин и Бремен имат големи проблеми с престъпните арабски семейства. В Берлин те са между 15 и 20 и са монополисти при криминалните дейности, в които арабски мигранти са обекти или субекти. Подобно е положението и на много други места в страната, където има концентрирани маси от мигранти. Незаконните миграционни процеси носят характера на добре организиран престъпен бизнес, към който са причастни както престъпни организации, така и длъжностни лица от държавни институции и лобисти.

Лобизъм и корупция

Няколко думи за лобизмът и корупцията. Лобизмът е особен вид дейност, свързан с оказване на въздействие и натиск на органите на властта, с цел приемане на ипределени решения. Способите за лобиране са разнообразни – психологически натиск, подкуп, шантаж, мошеничество, заплаха. (само в Брюксел действат над 25 000 лобисти, в рамките на ЕС те са над 50 000, свързани в лобистки мрежи и корупционни схеми). Лобизмът и корупцията са неразривно свързани. Организираната престъпност използва както възможностите на лобистките структури, така и корупцията съществуваща в държавните структури. Организираната престъпност и тероризма се просмукват едни в други, финансовата основа на това взаимодействие позволява огромни печалби, неограничените средства създават възможност за информационно проникване и развитие на корупцията. Лобизмът от една страна улеснява дейността им, от друга като консуматор на средства реализира една от възможните операции по пране на пари.

Противодействие. Специалните служби – необходимата синергия

Синергията на организираната престъпност и тероризма изисква адекватна синергия на противопоставяне. И поотделно двете явления са изключително опасни за гражданите и властите – обединени те са многократно по-опасни отколкото сбора от акумулираната им енергия! Защо – общите ресурси – финанси, кадри, стратегии и тактики, разчитане на корупционни схеми и лобизъм са гаранция за максимална печалба и търсен ефект. Само интегрирани полицейски, разузнавателни и контраразузнавателни европейски структури са в състояние да противодействат, да отговорят на реалните заплахы и предизвикателства.

Състоянието на организираната престъпност е от съществено значение за съвременния тероризъм. От тази гледна точка трябва да се използва мониторинга на организираната престъпност за долавяне на сериозни предпоставки за тероризъм. Високите нива на организирана престъпност и корупция са предвестник на улесняващи и поддържащи условия за тероризъм. Когато са налице, особено когато е налице тенденция към стабилни високи нива или тенденция на постепенно нарастване, антитерористичните структури трябва да бъдат готови за разкриване, предотвратяване и пресичане на подготовка и извършване на терористични дейности и актове.

Самостоятелно нито една държава в ЕС не е в състояние да предложи достатъчно ефективни средства и ресурси за противодействие на финансово, структурно и

⁴http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/bg#.

логистично взаимосвързаните организирана престъпност и тероризъм. Те заплашват стабилността на обществото, икономическата и политическата му основа. Процесът на транснационализация на организираната престъпност и тероризма и вследствие на това взаимно просмукване – реализиране на гигантски печалби, е в състояние да въздейства сериозно и отрицателно дори на успешните и заможни държави. Този извод ни кара да обмисляме много внимателно възможната интеграция на структури, усилия и ресурси в рамките на ЕС и дори на създаване на общоевропейски органи за борба и с тероризма, и с организираната престъпност.

Необходимо е специалните служби да се развиват и действат в рамките на единна система. На синергията на организирана престъпност и тероризъм трябва да се противопостави синергичния ефект на съвместна, координирана, целенасочена и ефективна дейност на специалните служби за борба с организираната престъпност и тероризма. Съвместната дейност трябва да се задълбочава, като от споделяне на общи ресурси се премине към изграждане на общоевропейски структури, разполагащи със собствени експерти, модерно оборудване и достатъчно широки пълномощия.

За да се постигне това е необходимо:

- Съгласувана политика и стратегия на действие при реализация на противодействието на международната организирана престъпност, вкл. тероризма на територията на Европа;

- Съвместни усилия за борба с международната престъпност;

- Създаване на обща система на правни норми за ЕС, ограничаващи възможността на международните структури на организираната престъпност и тероризма да се активизират и развиват;

- Създаване на европейски органи, координиращи усилията на отделните държави в съюза за противодействие и планирането на плавно създаване на общоевропейски структури. Твърдението, че начинът, по който е създаден и фигурира ЕС не позволява това, може и да е вярно, но единственият ефективен подход е отстъпване на част от суверенитета на отделните държави членки в полза на реални постижения в борбата с организираната престъпност и тероризма.

Има смисъл да се помисли за създаване на единен център за противодействие, натоварен с организацията му:

- Създаване на разузнавателни, контраразузнавателни и аналитични структури към центъра, ползващи както информация от службите на държавите членки, така и собствена, придобита информация;

- Изграждане и управление на собствени информационни мрежи;

- Информационно обезпечаване, бази данни, информационен център;

- Централизирано събиране, обработване и съхраняване на информация за терористи, членове на ОПГ, както и на поддържащи и съчувстващи им лица;

- Установяване на финансовите източници и схемите за акумулиране на финансов ресурс, както и източниците на материално-техническо обезпечаване за терористична дейност;

- Формиране на специална европейска структура за реакция (командоси, барети и пр.) при криза на централно и регионално ниво, подчинена на единния център;

•Изграждане на единна структура на Европейска гранична стража, защитаваща външните граници на съюза.

Методите за противодействие на тероризма трябва да са адекватни на прилаганите от терористите. Принципиално стремежът трябва да е към проактивност – изпреварваща дейност и ефект.

Използвана литература:

1. *Евростат*: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/bg#